

**Wnioski Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku przyjęte w dniu 24 września 2020 r.
dotyczące neutralności klimatycznej województwa pomorskiego**

1. Jak oceniają Państwo szanse na dotarcie do celu neutralności klimatycznej w 2050 r. – w ramach swojego regionu?

Ważnym punktem w dyskusji dotyczącej szans dotarcia do neutralności klimatycznej jest zwrócenie uwagi na to jakim potencjałem dysponuje województwo pomorskie.

Jak podaje Urząd Statystyczny w Gdańsku w województwie pomorskim liczba ludności systematycznie wzrasta od 2000 r. Wpływ na to miał obserwowany od wielu lat dodatni przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały. Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. województwo pomorskie zamieszkiwało 2343,9 tys. osób, o 10,4 tys. więcej niż w poprzednim roku. Tempo przyrostu ludności wyniosło 0,4%, co oznacza, że na każde 1000 mieszkańców województwa przybyły 4 osoby (tak samo jak w 2018 r.).

W zakresie spraw środowiskowych należy zwrócić uwagę na położenie województwa pomorskiego nad morzem a także sprawy związane z zalesieniem czy jakością powietrza.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. powierzchnia gruntów leśnych w Polsce wyniosła 9459,5 tys. ha, w tym lasy zajmowały obszar 9254,9 tys. ha.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. powierzchnia gruntów leśnych w województwie pomorskim wyniosła 684,8 tys. ha, w tym lasy zajmowały obszar 667,1 tys. ha.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wykonał ocenę jakości powietrza za lata 2018 - 2019 i na jej podstawie dokonał klasyfikacji stref pod kątem ochrony zdrowia ludzi a następnie informacje te zawarł w wojewódzkich raportach z oceny poziomów substancji w powietrzu. Raporty te w terminie do 30 kwietnia br. zostały przekazane do właściwych terytorialnie zarządów województw. Ocena pod kątem ochrony zdrowia została wykonana odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzenu (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe PM₁₀: benzo(a)pirenu, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu. Ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃). W województwie pomorskim ocena jest dokonywana osobno dla Aglomeracji Trójmiejskiej oraz strefy pomorskiej.

Po przeglądzie i analizie danych monitoringowych ze stacji pomiarowych w województwie pomorskim w 2018 roku odnotowano przekroczenia poziomów substancji w powietrzu w Aglomeracji Trójmiejskiej i w strefie pomorskiej:

- poziom celów długoterminowych dla ozonu,
- poziom docelowy dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀,
- poziom pyłu PM₁₀.

Po przeglądzie i analizie danych monitoringowych ze stacji pomiarowych w województwie pomorskim w 2019 roku odnotowano przekroczenia poziomów substancji w powietrzu:

a) w Aglomeracji Trójmiejskiej:

- poziom celów długoterminowych dla ozonu,

b) w strefie pomorskiej:

- poziom celów długoterminowych dla ozonu,

- poziom docelowy dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10.

2. Jakie są bariery prawne, ekonomiczne, organizacyjne i inne, utrudniające lub uniemożliwiające przeprowadzenie transformacji zmierzającej do neutralności klimatycznej w 2050 r.?

Powyższe bariery można rozpatrywać pod kątem przemysłu, transportu oraz społeczeństwa.

Bariery prawne jeśli występują są możliwe do przekroczenia aby następnie zapewnić stabilność regulacji prawnych.

Barierami finansowymi mogą być wysokie koszty nowoczesnych technologicznie pojazdów oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury.

Barierę stanowi też brak odpowiednich rozwiązań legislacyjnych dla nowych rodzajów źródeł lub nośników energii np. dla wodoru.

3. Jakie sektory/branże są najbardziej zagrożone podczas realizacji polityki neutralności klimatycznej, a jakie mogą rozwijać się i pełnić rolę koła zamachowego lokalnej gospodarki?

Zagrożony podczas realizacji polityki neutralności klimatycznej może być obecnie przemysł oraz transport. Na przemyśle bowiem będzie spoczywał obowiązek zmiany modelu działalności w szczególności w zakresie możliwości technologicznych z użyciem OZE czy optymalizacji zużycia materiałów. Zagrożony jest również transport samochodowy w obecnej formie.

Istotne zagrożenie występuje też dla branży morskiej, której najsilniejszym ośrodkiem w Polsce jest Aglomeracja Gdańska. Dotyczy to zarówno zespołu portów Gdynia Gdańsk (kwestie on-shore power supply, napęd urządzeń portowych i okołoporodowych) jak również armatorów (paliwo do statków, kutrów rybackich, okrętów wojennych, etc.), zanieczyszczenie wód przybrzeżnych związanych z działalnością przeładunkową.

Natomiast może nastąpić rozwój OZE, rozwój IT, innowacyjnych technik i technologii wytwarzania energii elektrycznej. Należy także uwzględnić rozwój transportu kolejowego. Ponadto istotnym elementem może być wykorzystanie potencjału rzeki Wisły dla sektora związanego z transportem i energetyką, zrównoważonym rolnictwem oraz strategiczną retencją wód powierzchniowych i podziemnych w całym dorzeczu tej rzeki

Istotną szansą wydaje się dalsze odtwarzanie regionalnej sieci kolejowej (co najmniej do stanu z roku 1990) oraz wsparcie powstania sieci kolejowej dużych prędkości w ramach CPK, a także dalszy rozwój infrastruktury kolejowej obsługującej Porty Morskie w Gdyni i Gdańsku.

4. Czy realizacja celu neutralności klimatycznej będzie wymagała zastosowania programów osłonowych (np. socjalnych, edukacyjnych, rewitalizacyjnych)?

Konieczna jest ciągła realizacja programów Czyste powietrze, których adresatami są mieszkańcy. Ważnym rozważeniem jest rozszerzenie tego programu o budynki wielorodzinne. Dzięki tym działaniom w sposób wymierny zostaje ograniczona liczba CO₂. Koniecznym jest oprócz tego zastosowanie programów osłonowych aktywizujących proekologiczne podejście do realizacji przedsięwzięć związanych z neutralnością klimatyczną. W ramach programu Czystego Powietrza podpisano 9.800 umów, a łączne wsparcie w zakresie wymiany nieefektywnych jednostek ciepłych, termomodernizacji lub instalacji pomp ciepła i paneli fotowoltaicznych wyniosło na Pomorzu 150 mln zł.

5. Proszę o wskazanie konkretnych projektów/inwestycji, które powinny podlegać wsparciu (m.in. finansowemu, organizacyjnemu) w ramach realizacji Europejskiego Zielonego Ładu w latach 2021-2027.

Wsparcia może wymagać szereg projektów energetycznych, środowiskowych i transportowych o charakterze regionalnym, w tym zgłoszonych przez Województwo Pomorskie do Krajowego Planu Odbudowy mających wpływ na realizację założeń neutralności klimatycznej do 2050 r.

Należy także zauważyć, że na koniec I półrocza 2020 w ramach RPO WP 2014-2020 beneficjenci osiągnęli następujące wskaźniki w ramach zrealizowanych projektów:

Energia (wartość docelowa jest prognozowana na podstawie realizowanych lub uruchamianych projektów):

- 1) Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 304 budynki (docelowo będzie 600), w tym budynki SWP - 12 (docelowo 39)
- 2) Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 26 782 474,63 kWh (docelowo będzie 133 900 000 kWh)
- 3) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (w zw. z podniesieniem efektywności energetycznej budynków - 4767,62 t CO₂eq (tony równoważnika CO₂) (docelowo 45 000 t CO₂eq)
- 4) Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii – 668 gospodarstw domowych (docelowo 1500)
- 5) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (z OZE) – na razie 2,08 MW (docelowo 45 MW)
- 6) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (w zw. z inwestycjami w OZE) –1266,91 t CO₂eq (docelowo 32 315 t CO₂eq)
- 7) Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych – 21 304 szt. (docelowo 25 000 szt.)
- 8) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (w zw. z poprawą sprawności funkcjonowania komunalnej infrastruktury energetycznej) - 4000,33 t CO₂eq (docelowo 20 000 t CO₂eq)

Ponadto są dwie inicjatywy:

POMORSKA DOLINA WODOROWA to regionalna Inicjatywa firm należących do Klastra Technologii Wodorowych i Czystych Technologii Węglowych oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa

Pomorskiego, mająca na celu zwiększenie udziału wodoru, jako paliwa w transportowym miksie energetycznym Województwa Pomorskiego. Projekt obejmuje szereg inicjatyw takich jak budowa świadomości wykorzystania technologii wodorowych i rozwijanie koncepcji typu „power to gas” na terenie województwa pomorskiego, gdzie wodór może być produkowany ze źródeł odnawialnych. W projekcie przede wszystkim przewiduje się realizację zastosowania wodoru jako paliwa w transporcie publicznym: autobusy na wodór w 4 miastach Pomorza, „uwodornienie” linii kolejowej związanej z „Koncepcją obsługi transportowej Półwyspu Helskiego” – połączenie morskie Gdynia/Gdańsk – Hel („Hy-way to Hel”), lokomotywa manewrowa na wodór, wodorowe wózki widłowe w Trójmiejskich portach.

Województwo Pomorskie, na terenie którego znajduje się Grupa Lotos, największy producent wodoru w Polsce ma ambicje stworzenia kompleksowego programu upowszechniania technologii ogniw wodorowych do zasilania rozmaitych branż w tym głównie samochodowej, ale również kolejowej i morskiej, a także przemysłu. Postęp technologiczny oraz innowacje, które można już znaleźć w naszym regionie pozwolą w nieodległym czasie wykorzystywać nadmiar mocy produkowanej przez OZE (Panele FV) lub wiatr do produkcji i magazynowania wodoru.

Kolejnym wyróżnikiem Pomorza jest strategiczny program Morskiej Energetyki Wiatrowej, w której potencjał energetyczny wiatrów na Bałtyku będzie wykorzystywany przez farmy wiatraków zlokalizowane w strefie ekonomicznej Bałtyku w bezpośrednim sąsiedztwie naszego województwa. Oznacza to, że punkty przesyłowe i bilansowanie mocy będzie również odbywać się na terenie Pomorza. Upowszechnianie technologii wodorowych będzie możliwe również dzięki temu programowi. Co więcej strategiczny zwrot w kierunku wodoru umożliwi osiągnięcie po fundusze w ramach Zielonego Ładu, który Polska i region pomorski będzie w stanie efektywnie zagospodarować.

POMORSKI ARCHIPELAG WYSP ENERGETYCZNYCH to inicjatywa polegająca na wypracowaniu i stworzeniu warunków do powstania na terenie województwa pomorskiego kilku (kilkunastu) wysp energetycznych. W rozumieniu programu strategicznego wyspa energetyczna to niezależny energetycznie systemem grupującym producentów, konsumentów oraz prosumentów, charakteryzującym się możliwością regulacji energii produkowanej i zużywanej w ramach systemu, jak również możliwością współpracy z innymi, niezależnymi systemami i lokalnym dystrybutorem energii.

Jolanta Szydłowska

Wiceprzewodnicząca

Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Gdańsku